

Останню порівнюють із цінами вітчизняних музейних установ.

Також подорожуючи віртуальними музеями доцільно вести так званий "щоденник екскурсій". У ньому студент фіксуватиме, що йому вже відомо з теми екскурсії, що він очікує дізнатися, які нові знання здобув під час екскурсії, які роздуми та почуття викликала екскурсія тощо. Зразок:

Щоденник віртуальних навчальних екскурсій
Назва музею
Дата відвідування
Юридична адреса
Адреса веб-сайту
Тема екскурсії
Мета екскурсії
Вид екскурсії за змістом (тематична/оглядова)

Що знаємо
Про що хочемо дізнатися
Про що дізналися
Які думки та почуття викликала екскурсія

Інші екскурсії, які варто відвідати для розширення і поглиблення знань з теми.

Таким чином, педагогічна наука не може залишатися осторонь процесів, що відбуваються у сфері новітніх інформаційних технологій. Віртуальна екскурсія як форма або метод навчально-виховної діяльності має впевнено увійти до практики сучасного педагога й зайняти свою нішу в системі освіти України.

Використана література:

1. *Подобед О.* Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн / Олена Подобед // *Історія в сучасній школі.* – 2012. – № 6. – С. 27-29.
2. *Рутинський М. Й., Стецюк О. В.* Музеєзнавство : навч. посіб. / М. Й. Рутинський, О. В. Стецюк. – К. : Знання, 2008. – 428 с.
3. *Черненко О.* Світові та українські музеї в умовах інформаційно-комп'ютерного суспільства / Олександр Черненко // *Історико-географічні дослідження в Україні.* – 2004. – Вип. 7. – С. 146-160.
4. *Hudson K.* A Social History of Museums (What the Visitors Thought) / Kenneth Hudson. – London : Macmillan Press, 1975. – 210 p.

А н н о т а ц и я

В статье акцентировано внимание на том, что в условиях открытого информационного общества приобретает актуальность обращения к виртуальным учебным экскурсиям. Сформулировано определение понятия "виртуальная экскурсия". Описан опыт проведения виртуальных экскурсий этнографическими музеями мира.

A n n o t a t i o n

In this article the fact that in an open information society is of relevance to access virtual educational excursions are focused. The definition of the term "virtual excursion" are formulated. The experience of the virtual excursions ethnographic museums in the world are described.

УДК: 94(477)331.102.24."1917/21"

Даниленко С. В.

В. Ф. ДУРДУКІВСЬКИЙ – ДИРЕКТОР ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ (1917–1921 рр.)

Володимир Федорович Дурдуківський (1874–1938 рр.) – український педагог, ім'я якого сьогодні стає все більш відомим, а його педагогічні напрацювання знаходять все ширше застосування у практичній роботі сучасної української школи.

У 1917 році Володимир Федорович Дурдуківський став директором Першої української гімназії. Маючи високу національну свідомість, палку любов до українського народу, до своєї вітчизни, чималий досвід учасника українського національного руху, Володимир Федорович намагався створити дійсно національну школу, впроваджуючи систему національної освіти та виховання в гімназії. "Директором школи і, безперечно, її душею був Володимир Хведорович Дурдуківський, – згадував випускник гімназії Ю. Юркевич. – Педагог великого таланту і великої душі, він усього себе віддавав школі. Був він не одружений, школа була його єдиною родиною"[1].

Гімназія А. Жекуліної, в якій розташовувалася в перший рік існування школа В. Дурдуківського, вважалась на той час однією з кращих у Києві. Вона призначалася для дітей київських багатіїв. В українській гімназії, що носила ім'я Т. Шевченка, на початку вчилися тільки босі, напівроздягнені, голодні

й холодні діти з різних притулків для біженців. Зрозуміло, що на початку роботи ставлення до української гімназії було обережне і навіть насторожене. Та невдовзі А. Жекуліна та й більшість її вчителів, побачивши що справа в українській гімназії поставлена добре, вчителі працюють старанно, а діти, хоч босі й роздягнені, але поводяться, як справжні, виховані учні, змінили своє ставлення, стали навіть уважні і прихильні.

Весною 1918 року Володимир Федорович пообіцяли виділити з нового навчального року окреме приміщення для гімназії. В. Дурдуківський почав пошуки помешкання, яке б найкращим чином підходило для дітей і врешті-решт зупинив свій вибір на приміщенні амбулаторії в Покровському монастирі, яке давно вже пустувало. Та політична ситуація в країні змінилась, до влади прийшов уряд П. Скоропадського. І хоча сам уряд не був проти утворення українських шкіл, боротьбу за отримання окремого приміщення необхідно було розпочинати з початку. В. Дурдуківський писав: "...для здобуття цього приміщення я зробив сто одну візиту до різного начальства, до різних представників влади, починаючи з найменших і кінчаючи найвищими..." [2]. Невдовзі для гімназії знайшли приміщення й вона розпочала в ньому свою роботу.

В гімназії зібралися кращі українські педагогічні сили, відомі вчені, громадські діячі. Українська громадськість Києва сприяла школі у всьому. Викладання тут вважалось почесною громадською роботою, і це було однією з причин хорошого складу педагогів.

Гімназію часто відвідували відомі люди з київського культурного кола. Гостями на шкільних концертах та виставах неодноразово були М. Грушевський, С. Єфремов, композитори Л. Ревуцький, літератори М. Грінченко, А. Ніковський, М. Зеров.

З часом змінювався склад учнів. Дітей-сиріт, що складали переважну більшість учнів у перший рік роботи гімназії, згодом залишилося не дуже багато, близько семидесяти чоловік. Переважну більшість складали діти української інтелігенції: співробітників ВУАН, професорів вищих навчальних закладів, учителів, кооператорів, духівництва, різних службовців. З кожним роком до школи приходило все більше заяв від батьків, які хотіли, щоб їх діти навчались у гімназії В. Дурдуківського.

Формування, становлення національної школи було справою новою. За часів гетьманування П. Скоропадського у Києві відбувся з'їзд українських учителів, на якому розглядалися питання про відкриття українських шкіл і можливу українізацію шкіл з російською мовою навчання. У роботі цього з'їзду брали участь біля сотні делегатів, які працювали в секціях нижчої, середньої і вищої школи і ряді комісій. На одному з засідань з доповіддю про підготовку кадрів учителів для українських шкіл виступив і Володимир Дурдуківський.

Та уряд гетьмана не протримався й року, почався новий виток визвольних змагань. Директорія, червоноармійці, денікінці – круговерть боротьби за владу. І в цій круговерті В. Дурдуківський головним завданням для себе вважав утримати школу, зберегти її не тільки як українську гімназію з традиціями національного виховання, а як школу взагалі, з приміщенням, з учнями, з учителями. Кілька разів у період переходу влади з рук в руки, військові чиновники намагались відібрати будинок гімназії, наказували негайно звільнити приміщення. І рятувало гімназію лише те, що влада знову таки змінювалась.

Надзвичайно складно було під час денікінщини. За наказом центральної денікінської влади українські школи і гімназії позбавлялись державного утримання, переходили на становище приватних шкіл, але в той же час повинні були цілком підлягати програмам, напрямку виховання і навчання, які запроваджували денікінці.

Ніякі походи, прохання та звертання директора гімназії В. Дурдуківського до уряду не дали бажаних результатів. На допомогу прийшло Товариство шкільної освіти, яке було засновано раніше при Спілці українських вчителів міста Києва і працювало під головуванням А. Лещенка. До його керівного складу входив і В. Ф. Дурдуківський [3]. Товариство мало своїм завданням поширювати українську освіту, відкривати нові школи, допомагати існуючим, дбати за підручники і належну методичну роботу, розробляти програми для різних шкіл. Воно офіційно взяло на себе утримання всіх українських шкіл і гімназій.

Пізніше, згадуючи цей важкий період становлення гімназії, В. Дурдуківський напише: "Наша школа... – перша на Україні рідна школа, – розпочала свою роботу 18 березня 1917 року. За своє недовге існування наша школа пережила чимало важких моментів: за часів гетьманщини опинилась на вулиці й на превелику силу здобула собі помешкання; під час денікінщини втратила право на казенне утримання, перенесла огидну ревізію на чолі з бароном Борделіусом, була б загинула, коли б не пропала сама денікінщина. Мало було веселого і цікавого в житті школи, але вона тихо, спокійно, не вважаючи на дуже важкі загальні умови, робила своє діло, розвивалась, здобувала признання серед ворогів і друзів, з честю обороняла ідею національної школи... Але мушу все-ж таки сказати, що працювати без попереднього досвіду, без книжок і підручників, без потрібних коштів, в атмосфері сумнівів, недовір'я, а то й ворожнечі та глузування було дуже важко. Правда нашого діла, віра в нього, ентузіазм перших учителів зробили свого роду чудо: школа не тільки не занепала, а з кожним роком усе розвивалась" [4].

Турботи по утриманню гімназії у Володимира Федоровича значно збільшились, коли у 1918 році при гімназії було відкрито бурсу (гуртожиток). В. Дурдуківського дуже хвилювали діти-сироти, які проживали в бурсі. Він майже щодня ходив до них у бурсу, залюбки розмовляв з ними, придивлявся до їх життя, контролював роботу педагогічного і технічного персоналу, допомагав дітям, улаштовував їм різні свята,

вечірки, розваги. Часто бували в бурсі й інші учителі гімназії, навіть було складено окремий розклад, за яким учителі відвідували дітей-сиріт, допомагали вихователям. Володимир Федорович, як директор гімназії, вдавався до всіляких заходів, щоб нагодувати й одягти дітей: клопотався перед владою, приймав приватні пожертви, співпрацював з кооперацією, звертався до військового начальства. Йому вдалося зберегти бурсу і дітей, пережити з ними ті страшні часи, навіть отримати для бурси назву “зразкового дитячого дому”.

Ишов час. Перша українська гімназія потроху ставала на ноги, в ній з’явилися власні традиції, педагогічні напрацювання. Набуло сталих форм дитяче самоврядування. У школі постійно влаштовувались музично-літературні ранки, вечірки, тематичні свята: “Дитинство”, свято “Рідної пісні”, свято “Першого травня і весни”, Шевченківське свято та ін.

Перша українська гімназія протягом усього свого існування за головну мету ставила виховання національної свідомості учнів. А її директор Володимир Федорович Дурдуківський робив усе можливе, щоб національне виховання в школі було поставлено на високому рівні. У школі значно більше, ніж того вимагали офіційні програми, відводилось місця й часу для вивчення тем пов’язаних з Т. Г. Шевченком, Кирило-Мефодіївським братством, дореволюційним народницьким напрямком у літературі. В. Ф. Дурдуківський навіть склав окрему книгу з творами Т. Г. Шевченка, підібраними спеціально для кожного класу для ознайомлення і декламації. Як згадує одна з випускниць “школи Дурдуківського” москвичка Наталя Левитська, “Володимир Федорович не раз звертався до творів і біографії Т. Шевченка; в кожній родині вдома був “Кобзар”, його знали і любили дорослі й діти” [5]. Велику роботу в плані національного виховання проводили клубні гуртки, що працювали в гімназії. Ці самоосвітні об’єднання було організовано з ініціативи учнів і учителів-предметників гімназії. Володимир Федорович Дурдуківський вів літературний і драматичний гуртки. В гімназії прищеплювали дітям любов до рідних українських мотивів у малюванні, музиці, хореографії.

В лютому 1921 року в житті гімназії відбулися великі зміни – її було перетворено в семирічну трудову школу імені Т. Шевченка. Володимир Федорович Дурдуківський з сумом зустрів цю звістку, бо був проти самої ідеї замість гімназій утворювати профшколи, вважав що широка загальна освіта повинна бути обов’язковою передумовою успішної вже чисто професійної освіти. “Моє щире й гаряче побажання, побажання старого, відданого школі й дітям педагога, щоб поширили загальну освіту, щоб не робили дітей недоучками, передчасними професіоналами-спеціалістами без потрібного наукового ґрунту для широкого розуміння й переведення своїх завдань” [6]. Директор гімназії послідовно відстоював ідею національної школи, бо був переконаний, що “Школа, яка не хоче бути безсилою, має бути народною”.

Використана література:

1. Юркевич Ю. Л. Спогади. Рукопис. Москва, 1977–1980. З родинного архіву. – С. 118.
2. Галузевий державний архів служби безпеки України. – Спр. 67098 ФП, том 50. – Арк 31.
3. Київський міський державний архів. – Ф. 346. – Оп. 1. – Спр. 1. – Арк. 13.
4. Дурдуківський В. Наша школа. // Збірник “З практики трудової школи”. – К. : “Слово”, 1923. – Ч. I. – С. 7.
5. Наталя Левитська. [Спогади про “школу Дурдуківського”] // Зона. – 1998. – № 13. – С. 221.
6. Галузевий державний архів служби безпеки України. – Спр. 67098 ФП, том 50. – Арк. 88.

Аннотація

Раскрывается деятельность украинского педагога В.Ф. Дурдуковского на должности директора Первой украинской гимназии.

Annotation

The work of Ukrainian teacher V.F. Durdkivskiy as a director of the First Ukrainian gymnasium is being discussed.